

Statencommissie Cultuur en Welzijn

Assen 31 juli 2009
Ons kernmerk 2009/690
Onderwerp Jaarverslag Drents Archief 2008

Geachte

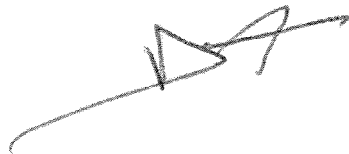
Het bestuur en de medewerkers van het Drents Archief bieden u bijgaand het jaarverslag over 2008 aan, het jaar waarin het Drents Archief het innovatieve publieksconcept *Drents Archief 3.0* ontwikkelde. Samen met de betrokken overheden zijn de financiële mogelijkheden verkend om dit concept te realiseren op onze huidige locatie in het *Erfgoedkwartier*. Nu duidelijk is welke budgetten beschikbaar zijn, is de volgende stap om onze ideeën zodanig vorm te geven dat zoveel mogelijk van onze ambities worden gerealiseerd. Deze investeringen in gebouw en binnenstadsgebied zullen samen met de nieuwbouw van het Drents Museum leiden tot een levendig en aantrekkelijk *Erfgoedkwartier*.

Een buitengewoon resultaat in 2008 was de lancering van de database over landlopers en bedelaars tijdens de *Voorouderdag* in het Nationaal Gevangenis­museum in Veenhuizen. Lovende reacties in de media zorgden voor een explosieve respons van het publiek: het aantal digitale bezoeken aan onze websites steeg met maar liefst 51% tot een totaal van 894.600! Dit is voor ons het bewijs dat we met ons nieuwe publieksconcept, waarin we een unieke koppeling aanbren­gen tussen persoonsgegevens, locatie en tijd, op de goede weg zitten.

De realisatie van drie *Erfgoedpunten* in de bibliotheken van Coevorden, Westerbork en Diever in 2008 was een belangrijke stap op weg naar *Drents Archief 3.0*. De bedoeling is dat in elke gemeente een *Erfgoedpunt* wordt ingericht zodat er een netwerk van satellieten in de provincie ontstaat, om het lokale en regionale erfgoed dicht­er bij de mensen te brengen.

En wat het Drents Archief zelf betreft – graag zo spoedig mogelijk in een levendige en verleidelijke omgeving: de tijd is er rijp voor!

Met vriendelijke groet,

Douwe Huizing
directeur

Bijlage: Jaarverslag 2008

Brink 4 9401 HS Assen
Postbus 595 9400 AN Assen
Telefoon 0592 - 31 35 23
Fax 0592 - 31 46 97
E-mail info@drentsarchief.nl

aanlyst
in West- en IJern Kinderen,
hoovende tot de Provincie Noord
Brabant, welke, naar aanleiding
anlyst Maatschaps Besluit van den
25 Januarij 1825 77-95, naar de
volmin. der Maatschappij van
vervaardigheid, gelyktijd te Veerhuizen,
worden opgezonden.

Johannes van den Bosch, initiatiefnemer van de Maatschappij van Weldadigheid

Verantwoording

De archiefstukken die in dit jaarverslag zijn afgebeeld hebben betrekking op de 19de-eeuwse Drentse armenkoloniën. Op 25 mei 2008 lanceerde het Drents Archief een unieke database met gegevens van paupers die naar deze heropvoedingskoloniën werden gestuurd.

Colofon
Eindredactie
Douwe Huizing en Joke Wolff
Tekst
Chris van der Veen
Vormgeving
Albert Rademaker BNO
Prepress en druk
Koninklijke Van Gorcum BV

Fundament voor de toekomst

In het *Meerjarenbeleidsplan 2009-2012* dat we in 2008 vaststelden, staat het innovatieve publieksconcept *Drents Archief 3.0* centraal. Dit concept is spraakmakend. Met het *Verhaal van Drenthe*, gegoten in de nieuwste technieken van informatieoverdracht, gaan we onze toekomstige bezoekers verleiden met het verleden. Intuïtief zoeken, vinden en beleven van erfgoedinformatie wordt een sensatie in en buiten het vernieuwde Drents Archief.

Met de afronding van het Meerjarenbeleidsplan, het ontwikkelen van zo'n nieuw publieksconcept en een bijbehorend ondernemingsplan hebben we een enerverend jaar achter de rug. Een jaar waarin we strategische fundamenten voor de toekomst legden. Samen met de betrokken overheden (rijk, provincie Drenthe en gemeente Assen) verkenden we de financiële mogelijkheden. Op basis van bestuurlijk commitment is nu duidelijk welke budgetten beschikbaar zijn. Dat is de basis voor de volgende stap: onze ideeën zodanig vormgeven dat zoveel mogelijk van onze ambities worden gerealiseerd.

De investeringen in gebouw en binnenstadsgebied zullen samen met de nieuwbouw van het Drents Museum leiden tot een levendig, hoogst aantrekkelijk Erfgoedkwartier. Erfgoed wordt de slagader van hartje Assen.

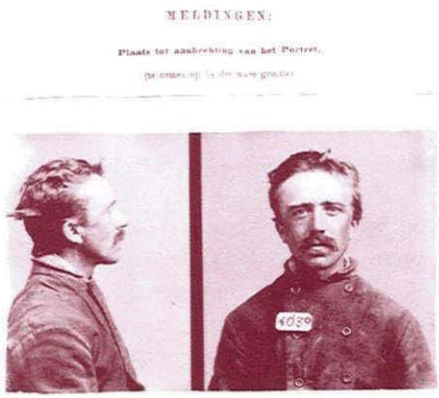
Natuurlijk ging het 'gewone' werk ook door. Soms leverde dat buitengewone resultaten op. Zoals tijdens de *Voorouderdag* in het Nationaal Gevangenis museum in Veenhuizen, met de lancering van de database over landlopers en bedelaars. Lovende publicaties in landelijke en regionale media zorgden voor een explosieve respons van het publiek. Via internet, mail, telefoon en studiezaalbezoek registreerden we dagelijks de reacties uit het land. Het aantal digitale bezoeken aan al onze websites steeg met maar liefst 51% tot een totaal van 894.600. Voor ons het bewijs dat we met ons nieuwe publieksconcept, waarin we een unieke koppeling aanbrenge tussen persoonsgegevens, locatie en tijd, op de goede weg zitten.

Een belangrijke stap op weg naar *Drents Archief 3.0* was het ontstaan van drie *Erfgoedpunten* in Drenthe, in Coevorden, Westerbork en Diever. Het is de bedoeling dat in elke gemeente minimaal een *Erfgoedpunt* wordt ingericht, zodat een netwerk van satellieten in de provincie ontstaat. Alles draait er om de gebruikers, de snackers zowel als de gravers, op hun wenken te bedienen. En wat het Drents Archief zelf betreft – graag zo spoedig mogelijk in een levendige en verleidelijke omgeving. De tijd is er rijp voor.

Douwe Huizing
Directeur Drents Archief

RECHTERHOEK:

Hoofd	Neus	Onderlip	Keel	Keel	Keel
Neus	Onderlip	Keel	Keel	Keel	Keel
Onderlip	Keel	Keel	Keel	Keel	Keel
Keel	Keel	Keel	Keel	Keel	Keel
Keel	Keel	Keel	Keel	Keel	Keel
Keel	Keel	Keel	Keel	Keel	Keel
Keel	Keel	Keel	Keel	Keel	Keel
Keel	Keel	Keel	Keel	Keel	Keel
Keel	Keel	Keel	Keel	Keel	Keel
Keel	Keel	Keel	Keel	Keel	Keel
Keel	Keel	Keel	Keel	Keel	Keel

Noten betreffende de meting: bijzondere tekenen en Breeken:

[Handwritten notes in Dutch, including names and dates, such as 'Van der Meer', '1896', and 'A.J.B. 1896']

Signalementkaart van de bedelaar Johannes Baale die in 1896 in Veenhuizen werd opgenomen

VERDERE BIJZONDERHEDEN:

[Handwritten text in Dutch, describing the individual's characteristics and circumstances, including 'Bijzondere van de Krijgsmid te Willem's Fabrikaar']

554. SIGNALEMENT-KAART.

No. *4029* Datum van opname *10 September 1896*

Naam *J. Baale*

Voornamen *Johannes*

Rijansen

Geboorte *27 Januari 1856 te Rooden. Prov. Groningerland*

Zoon van *Johannes Baale en Johanna Baale geb. van der Meulen*

Beroep *bedelaar in Veenhuizen*

Identificatiepapieren

Relaties *gehuwd met J. Baale*

Militaire dienaren *gehuwd met J. Baale*

Vragers verantwoordingen, aantal *1*

Misdrijf waarvoor hij het laatste arrestatieverzoek heeft gekregen *1*

Feit, waaraan deze vrocht

Metingen en Beschrijving:

Langte i.m.	<i>175</i>	Langte	<i>175</i>	Hand	<i>175</i>	Hand	<i>175</i>
Breedte i.m.	<i>110</i>	Breedte	<i>110</i>	Hand	<i>110</i>	Hand	<i>110</i>
Wingspanning	<i>175</i>	Wingspanning	<i>175</i>	Hand	<i>175</i>	Hand	<i>175</i>
Vulstr. ommen i.m.	<i>110</i>	Vulstr. ommen i.m.	<i>110</i>	Hand	<i>110</i>	Hand	<i>110</i>
Overgite m.	<i>110</i>	Overgite m.	<i>110</i>	Hand	<i>110</i>	Hand	<i>110</i>

VOORHOED:

Overmaat	<i>110</i>	Overmaat	<i>110</i>
Proef	<i>110</i>	Proef	<i>110</i>
Rijansen	<i>110</i>	Rijansen	<i>110</i>
Opgemaakt	<i>110</i>	Opgemaakt	<i>110</i>

NEUS:

Wijdte	<i>110</i>	Wijdte	<i>110</i>
Hoogte	<i>110</i>	Hoogte	<i>110</i>
Proef	<i>110</i>	Proef	<i>110</i>
Overgite	<i>110</i>	Overgite	<i>110</i>

[Handwritten signature]

2008 was het laatste jaar van het Meerjarenbeleidsplan 2006-2008. Het Drents Archief heeft in deze periode zijn rol als professioneel beheerder van cultuurhistorische informatie goed waargemaakt. Er zijn een behoudsplan en een collectieprofiel gerealiseerd, terwijl de collectie boven verwachting groeide. Ze nam toe van 7.600 naar 9.200 meter. Bovendien is met de verwerving van de Collectie Hoiting over de Tweede Wereldoorlog de bibliotheekcollectie toegenomen met 1.900 titels.

Gemeentearchief

Het archief van de gemeente Assen uit de periode 1806-1920 komt begin 2009 voor het publiek beschikbaar. In 2007 zijn we in opdracht van de gemeente van start gegaan met het toegankelijk maken van het overgedragen oud archief. Ook het politiearchief is geïnventariseerd.

Op basis van een inspectierapport van de provinciale archiefinspecteur zijn met de gemeente Assen gesprekken gevoerd om te zien hoe het gemeentelijke archiefdepot aan de wettelijke eisen kan voldoen. Naar verwachting wordt het archiefdepot medio 2009 door het bestuur als gemeentelijke archiefbewaarplaats in de zin van de Archiefwet aangewezen.

Rijkscollecties

Het beheer en behoud van archiefcollecties is een wettelijke taak waarvoor we over voldoende depotcapaciteit dienen te beschikken. In totaal werden 1.133 boeken en 400 strekkende meter archiefcollecties verworven. Voor de door ons beheerde rijkscollecties zijn de grenzen van de rijksdepotcapaciteit echter bereikt. Van de beschikbare 9.400 strekkende meters is ruim 9.200 meter bezet.

Om de autonome groei te kunnen opvangen, is begin 2008 een deel van de rijkscollecties die nauwelijks geraadpleegd worden naar het externe depot van de Groninger Archieven verhuisd. Door deze ruimtewinst waren we in staat om het provinciaal archief, dat in het kader van de wettelijke overbrenging aan ons werd toevertrouwd, een plaats in het depot

te geven. Duidelijk mag zijn dat daarmee de grenzen van onze rijksdepotcapaciteit bereikt zijn.

Collectie

De presentatie van het persoonlijk archief van prof.dr. H.J. Prakke heeft veel publiciteit gegenereerd. In samenwerking met de Stichting Collectie Brands en Koninklijke Van Gorcum is de inventaris op 21 november aangeboden aan gedeputeerde mevrouw Klip-Martin. Speciaal voor de presentatie maakte DAVA een promotiefilm rond prof. Prakke over zijn belangrijke rol als promotor van de Drentse cultuur. De film is via onze website te zien en maakte deel uit van een tentoonstelling met archiefmateriaal in de Kloostergang van het Drents Archief. In samenwerking met RTV Drenthe werd een documentaire rond prof. Prakke geproduceerd. Via de website van RTV Drenthe is een digitaal dossier met audiovisueel materiaal opgebouwd.

Drents Audio Visueel Archief

DAVA wordt erkend als een provinciaal expertisecentrum, dat zowel qua behoud en beheer van bijzonder kwetsbaar archiefmateriaal, als in het publieksbereik ondernemend bezig is. De provincie Drenthe heeft voor deze activiteiten een vierjarige prestatiesubsidie beschikbaar gesteld. Met het oog op de provinciale cultuurnota 2009-2012 is een nieuw meerjarenbeleidsplan ingediend. In 2008 is stevig ingezet op de ontsluiting

van de collectie, die nu zo'n 4.000 films en geluidsopnamen groot is. Zo'n 300 films werden van een gedetailleerde inhoudsbeschrijving voorzien. Deze beschrijvingen werden samen met de films zelf toegankelijk gemaakt via het internet.

In 2008 heeft het Drents Museum de provinciale filmcollectie aan ons in beheer gegeven. De collectie van 300 films werd met een basisbeschrijving op het internet toegankelijk gemaakt.

Met het pilotproject *Dorpsfilms* benaderden we specifiek mensen van twee historische verenigingen om een bijdrage te leveren aan de beschrijving van vier bekende dorpsfilms. Voorts werd de database van het DAVA toegankelijk gemaakt op de website *Erfgoedplein Drenthe*.

Voor meerdere projecten werden specifieke films verworven, gedigitaliseerd en/of ont-

sloten, zoals het *Wisselkabinet*, *Erfgoedpunten*, de publieksvoorstelling samen met de Drentse band *Tangarine & Friends* en het videokunstproject *Echo Hoozevee*.

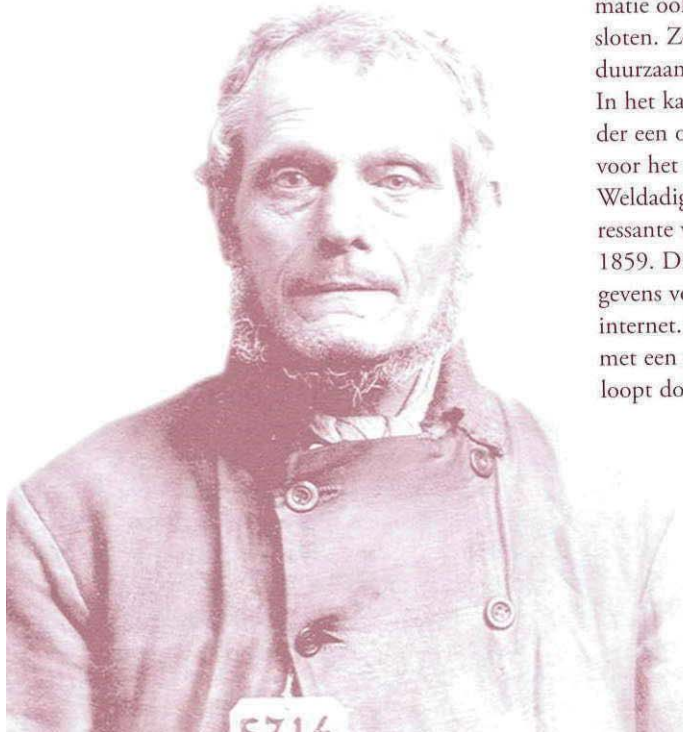
Metamorfoze

De projectorganisatie van *Metamorfoze*, een nationaal subsidieprogramma voor het behoud van papieren erfgoed, honoreerde ons projectvoorstel conservering en digitalisering van het archief van Heren van Hoogersmilde (1615-1817). De toegekende subsidie bedraagt € 25.842. Het project wordt in het voorjaar van 2009 afgerond.

Het subsidieprogramma *Metamorfoze* wordt gefinancierd door het Ministerie van OCW en heeft tot doel het door versneld autonoom verval bedreigde papieren erfgoed te behouden.

Als conserveringsmethodiek hanteren wij digitale conversie, zodat op termijn de informatie ook via het internet kan worden ontsloten. Zo blijft in ieder geval de informatie duurzaam bewaard.

In het kader van *Metamorfoze* werd verder een omvangrijke aanvraag ingediend voor het archief van de Maatschappij van Weldadigheid, vooral gericht op de zeer interessante verzameling ingezonden brieven vóór 1859. Dit biedt zicht op nieuwe persoonsgegevens voor onze databasepresentatie op het internet. Ook dit voorstel werd gehonoreerd met een subsidie van € 258.389. Dit project loopt door tot eind 2011.

En bedelaar in Veenhuizen
rond 1900

Explosieve groei van digitale diensten

5

In het Meerjarenbeleidsplan 2006-2008 hebben we ons voorgenomen de regisseursrol op het gebied van digitale erfgoed informatie op ons te nemen. Zo is de samenwerking met andere erfgoedpartners en met de noordelijke archieven van de grond gekomen. In dit verband is ook het Digitaal Erfgoedplein Drenthe ontstaan.

In 2008 is het Digitaal Oorkondeboek Groningen en Drenthe gerealiseerd, is het aantal digitale bezoekers met sprongen gegroeid, is het aantal foto's in het Drents Fotoarchief toegenomen tot ruim 60.000 en is de database DrenLias uitgebreid met diverse andere genealogische bronnen, zoals persoonsgegevens uit het archief van Veenhuizen. Het samenwerkingsproject Digitaal Genootschap van het Verleden is niet van de grond gekomen. Technisch bleek het niet haalbaar te zijn.

Stormloop op websites

Als archief exploiteren we een aantal digitale diensten, te weten: de algemene website, *DrenLias*, *Genlias*, *Drents Fotoarchief*, *Emigranten* en *Cartago*. Het gebruik gaf in het eerste kwartaal een behoorlijke stijging (25% ten opzichte van 2007) te zien. In mei/juni was er sprake van een enorme sprong voorwaarts. Dat had alles te maken met de lancering in *DrenLias* van gegevens over bedelaars en landlopers in Veenhuizen, de daarbij behorende signalementkaarten en de database *Kolarin* met persoonsgegevens over de kolonisten van de Maatschappij van Weldadigheid. De veelvuldige media-aandacht leidde tot een explosieve groei, die zich in het hele jaar 2008 heeft voortgezet.

Het aantal digitale bezoekers van de eigen websites groeide in 2008 tot een totaal van bijna 374.000 unieke bezoekers en 894.600 bezoeken, inclusief de landelijke database *Genlias*. Ter vergelijking: in 2007 waren dat ruim 197.000 bezoekers en 584.700 bezoeken. Daarmee zorgde de publiciteitsgolf voor een unieke toename in het aantal digitale bezoeken van 53%!

DrenLias

Dankzij de geweldige inzet van vrijwilligers raakt de genealogische database *DrenLias* steeds meer gevuld met persoonsgegevens uit

Geld waarmee de kolonisten in de Maatschappij van Weldadigheid moesten betalen

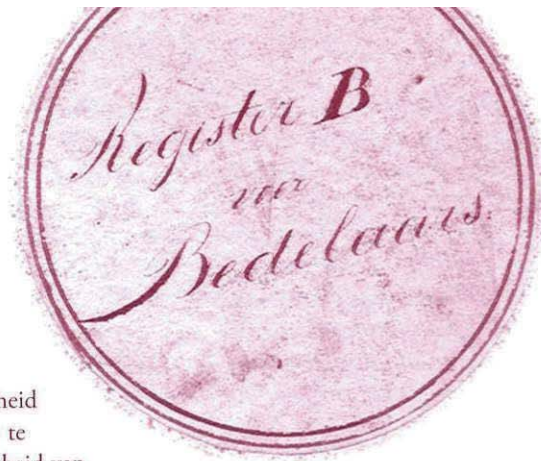
huwelijksakten, notariële akten, begraafregisters en haardstedenregisters. In 2008 werd de site aangevuld met persoonsgegevens uit notariële akten en gegevens van kolonisten en bedelaars uit het archief van de Maatschappij van Weldadigheid en de Rijkswerkinrichtingen te Veenhuizen. De beschikbaarheid van digitale scans van signalementkaarten met unieke portretfoto's van veroordeelden droeg zeker bij aan het succes van de publieksactie in samenwerking met het Gevangenis­museum Veenhuizen. Zo kregen 'criminele' voorouders voor vele genealogen letterlijk een gezicht. *DrenLias* bevatte eind 2008 ruim 3,4 miljoen persoonsnamen uit 1,05 miljoen akten.

Fotowebsite

De website www.drentsfotoarchief.nl kreeg er in 2008 meer dan 10.000 historische foto's bij. De aanschaf van een nieuw interactief systeem *Memorix* zorgt er voor dat vrijwilligers nu sneller beschrijvingen kunnen toevoegen. Hierdoor is de website voor de bezoeker interessanter geworden. Vele gebruikers reageren op de website en kunnen desgewenst informatie toevoegen. Na een proefperiode worden in de loop van 2009 meer online diensten in gebruik gesteld met als doel het publieksbereik aanmerkelijk te vergroten.

Project Drentse Veldnamen

Het project *Drentse Veldnamen* mag zich verheugen in de financiële ondersteuning

Etiket van een register waarin bedelaars in Veenhuizen werden ingeschreven, 19de eeuw.

van de provincie Drenthe, de Stichting Acker Strating, Stichting Museum voor Antropologie en Praehistorie en het VSB Fonds Groningen Drenthe.

Het project is gericht op het inventariseren en digitaliseren van veldnamen binnen de provinciegrenzen. De resultaten zijn te zien in de *Cultuurhistorische Waardenkaart* op de website van de provincie Drenthe.

Als eerste stap werd de collectie geordend en met behulp van een professionele inventaris toegankelijk gemaakt. Als tweede stap werden in totaal 188 kaarten met 12.168 veldnamen uit de *Collectie Wieringa* ingevoerd in een database, die in 2009 op het internet wordt gepresenteerd.

ICT-beleid

In samenwerking met het adviesbureau Reekx zijn het informatieplan en het digitaliseringsplan afgerond. Dit onderzoek werd volledig gefinancierd vanuit de landelijke subsidie­regeling *Digitaliseren met beleid* en heeft bouwstenen opgeleverd voor een professioneel ICT-beleid.

Erfgoed en publiek

Operatie Sigismund is op educatief gebied ons succesnummer. Het project kreeg in 2007 een Europese prijs en trekt jaarlijks ruim 2.000 leerlingen. Educatie is in ons Meerjarenbeleidsplan een speerpunt en het educatief beleidsplan Het Drents Archief van A t/m Z getuigt daarvan.

Het Drents Audiovisueel Archief is door de opbouw en ontsluiting van een collectie historische films en geluidsopnamen van zo'n 4.000 stuks volwassen geworden. De collectie bewees zijn diensten bij het bereiken van nieuwe publieksgroepen. Denk daarbij aan Geheugen in Beeld, Wisselkabinet, het jaarlijkse Filmfestival, diverse locale voorstellingen en het project Op Verhaal. Belangrijk was tenslotte het ontwikkelen van de eerste drie Erfgoedpunten in de provincie.

Voorouderdag

In het najaar 2007 kwamen wij in gesprek met Suzanna Jansen, die regelmatig van onze diensten gebruik maakte bij het voorbereiden van haar boek *Het Pauperparadijs*. Inspelend op de verschijning van dit (later succesvolle) boek bereidden we in minder dan een half jaar in samenwerking met het Gevangenis­museum in Veenhuizen een *Voorouderdag* voor. Tweede Kamerlid en D66 fractievoorzitter de heer A. Pechtold opende op 25 mei het landlopersarchief online: de persoonsgegevens uit de armenkoloniën in *DrenLias*.

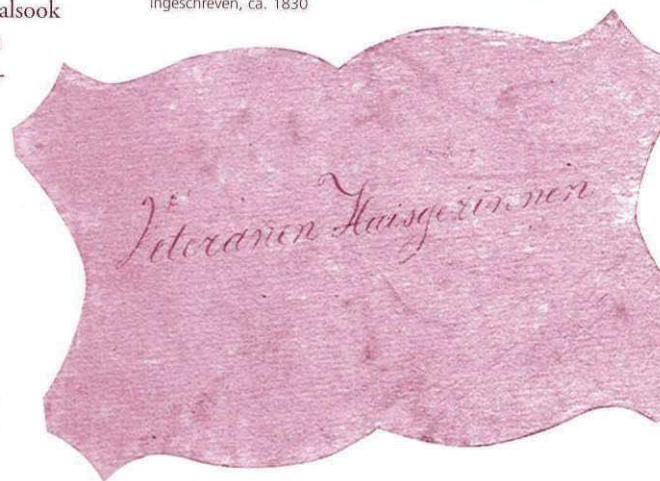
De dag werd een enorm succes. Afgezien van de bijna 1.000 mensen die de *Voorouderdag* bezochten, was de mediabelangstelling zeer divers, niet alleen in de schrijvende pers, maar ook het *NOS Journaal*, *RTL4 Nieuws*, alsook *Radio 1* en de *Wereldomroep* lieten zich niet onbetuigd. Via twee boekpresentaties van *Het Pauperparadijs*, in het Gevangenis­museum Veenhuizen en in Warenhuis Vanderveen in Assen bereikten we nog eens 600 belangstellers.

Studiezaal

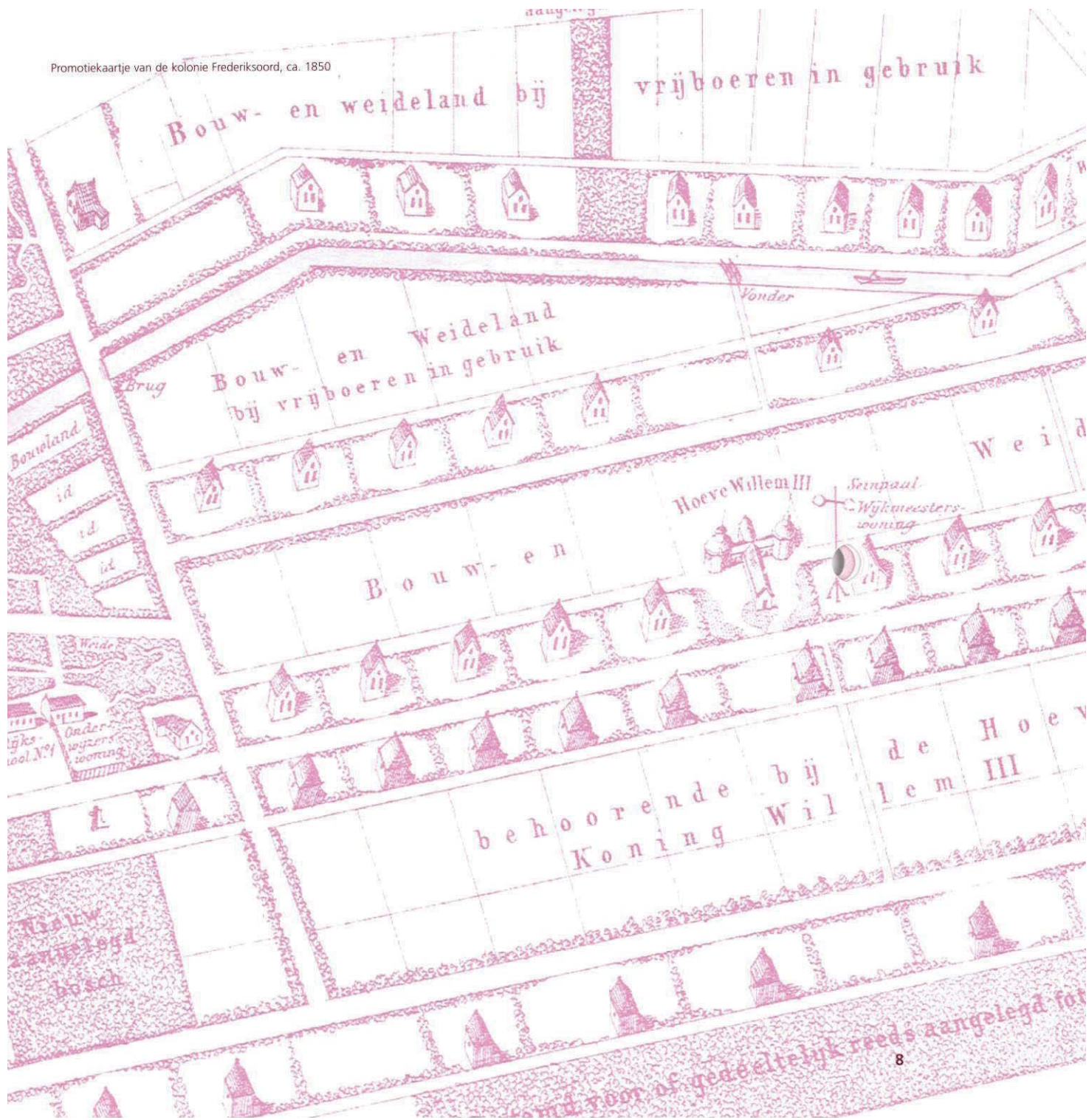
Het aantal bezoeken aan de studiezaal nam minder af dan in 2007 het geval was. We registreerden 3.832 bezoeken. Op zich is er sprake van een landelijke

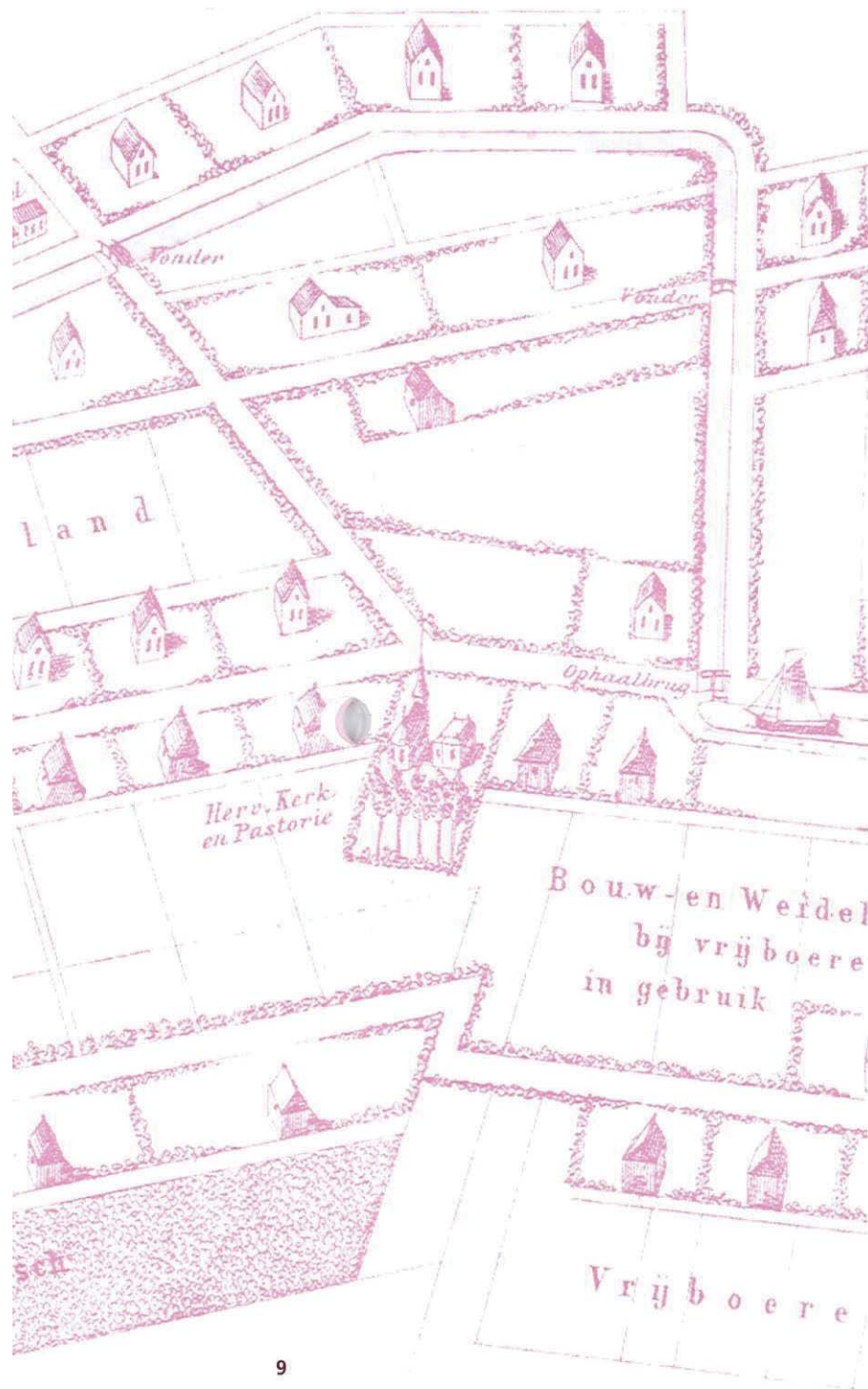
trend, die te maken heeft met de steeds verder voortschrijdende digitalisering van (genealogische) erfgoedbronnen. Niettemin zien we in Assen een toename van het aantal nieuwe bezoekers met meer dan 11%. Dit lijkt wederom te maken te hebben met de publiciteit rondom de *Voorouderdag* in Veenhuizen. In het eerste kwartaal daalde het aantal eenmalige bezoeken (van *ondiepe gravers*) nog met 12%, terwijl de toename over het hele jaar gezien meer dan 15% bedroeg. Niet iedereen kiest er voor om zelf onderzoek te doen. Het aantal schriftelijke inlichtingen nam toe met bijna 24%, tot totaal 1.200 stuks.

Etiket van een register waarin veteranen in Veenhuizen werden ingeschreven, ca. 1830

Promotiekaartje van de kolonie Frederiksoord, ca. 1850

Erfgoedpunten

We bouwen in Drenthe gestaag aan een netwerk van zogenaamde *Erfgoedpunten*. Een *Erfgoedpunt* is een speciale plek in de bibliotheek waar de plaatselijke geschiedenis centraal staat. De *Erfgoedpunten* zijn een initiatief van het Drents Archief en Bibliotheek Drenthe, samen met de plaatselijke bibliotheek en de lokale historische vereniging. Ze zijn bedoeld om het lokale en regionale erfgoed dichterbij de mensen te brengen. Uiteindelijk zal minimaal in elke gemeente een *Erfgoedpunt* worden gerealiseerd.

Het eerste *Erfgoedpunt* werd op 14 februari in Coevorden geopend door gedeputeerde mevrouw T. Klip-Martin. Onmiddellijk daarna begonnen de voorbereidingen voor het tweede punt in Westerbork, dat in juni door wethouder mevrouw M. Looman is geopend. Eind november werd het derde *Erfgoedpunt* gerealiseerd in de bibliotheek van Diever. Bij alle openingsmanifestaties was veel publieke belangstelling wat als een graadmeter voor toekomstig succes kan worden gezien. Inmiddels zijn de voorbereidingen begonnen voor drie in 2009 te openen *Erfgoedpunten* in basisbibliotheken elders in de provincie.

Erfgoedplein

Elk *Erfgoedpunt* kent een digitale variant op het internet, die via een speciale portalwebsite (www.erfgoedpunt.nl) toegankelijk is. Door een koppeling naar www.erfgoedpleindrenthe.nl komt erfgoed informatie uit de gehele provincie beschikbaar en krijgt tegelijkertijd het digitaal erfgoedplein een nieuwe impuls. Het erfgoedplein voor Drenthe is opgezet als de startpagina voor Drentse erfgoedbronnen. Belangrijk aandachtspunt is de verdere ontwikkeling van het digitaal erfgoedplein: duurzaam succes is afhankelijk van een continue toevoeging van nieuwe digitale content.

Dat laatste komt echter onvoldoende van de grond, want andere Drentse erfgoedpartners hebben tot dusverre geen actie ondernomen om gedigitaliseerde bronnen beschikbaar te stellen. Mogelijk kan hieraan in de nieuwe provinciale cultuurnota een nieuwe impuls worden gegeven, bijvoorbeeld in relatie met de *Erfgoedpunten* en in samenwerking met ketenpartners als Biblionet Drenthe, Marketing Drenthe en de Drentse gemeenten.

Drents Audio Visueel Archief

Historische films en geluidsopnamen blijken van grote waarde om Drents erfgoed binnen het bereik van een groot publiek te brengen. Dit werd opnieuw bewezen tijdens de zevende editie van het *Festival Oude Drentse Films* en de tientallen filmvoorstellingen die het DAVA op verzoek van bijvoorbeeld historische verenigingen organiseerde.

Maar ook de Drentse televisie is een geëigend medium om beelden aan een publiek van zo'n 50.000 kijkers voor te schotelen. In samenwerking met RTV Drenthe is de succesvolle pilot *Verhaal van Drenthe* gerealiseerd. In vijf korte afleveringen van 8 minuten kwamen gewone Drenten aan het woord, die hun persoonlijke verhaal op een historische locatie vertelden, afgewisseld met archiefmateriaal. De afleveringen zijn in oktober en november uitgezonden en terug te zien via onze website. In 2009 onderzoeken we hoe aan deze pilot een vervolg kan worden gegeven.

Op Verhaal

Het project *Op Verhaal* is met provinciale subsidie vanuit het Actieprogramma Cultuurbereik en aanvullende subsidies van het Prins Bernhard Cultuurfonds en Jenny Vrieling Fonds gestart en succesvol afgesloten. Met film, muziek en volkscultuur werden ouderen actief bij de Drentse cultuur en ook

bij elkaar betrokken. Het ouderenproject maakte in november en december een tournee langs zes zorgcentra in Drenthe. De films uit de jaren dertig tot en met zestig waren afkomstig uit het DAVA-archief. Verteller Jans Polling bracht naar aanleiding van de beelden de ouderen aan de praat. Pianist Harry de Geeter speelde met zijn muziek in op de gepresenteerde thema's. In totaal namen 385 ouderen deel aan de voorstellingen. De officiële start van dit project door gedeputeerde de heer R. Munniksma werd op 19 november door TV Drenthe in beeld gebracht. Na afloop van het project hebben op alle locaties evaluaties plaatsgevonden waarbij ook de deelnemers betrokken waren. De conclusie luidde: geslaagd en voor herhaling vatbaar.

Publicaties

In het kader van de *Drentse Fiets 4Daagse 2008* werd een routegids *Heilzaam Drenthe* samengesteld met als thema gezondheid. De beeld- en tekstredactie waren in handen van het Drents Archief, terwijl Uitgever Noordboek voor de productie tekende. De gids werd op 13 juni gepresenteerd in het Noorder Sanatorium in Zuidlaren. Het eerste exemplaar werd door directeur Huizing aangeboden aan sportjournalist Herbert Dijkstra. Samen met Drents Plateau en Uitgeverij Waanders participeren we in de populair historische publicatiereeks *Toen en Nu*. Het eerste deel verscheen in september 2007 en in totaal zijn in 2008 twaalf deeltjes gepubliceerd. De serie verschijnt in een oplage van 4.000 exemplaren.

Met een column in het *Drenthe Journaal* bereiken we een zeer breed publiek. Medewerkers van het Drents Archief behandelen iedere week een bijzonder archiefstuk, waarop de lezers dikwijls positief reageren.

Monster voor kleding, gedragen in de Maatschappij van Weldadigheid, 1846

Auteur Wiebe Arts kreeg in januari het *Steenbergen Stipendium* 2007 uitgereikt. De bijbehorende publicatie werd aangeboden aan de burgemeesters van Assen, Borger-Odoorn en Hoogeveen. Het Drents Archief faciliteert de Steenbergen Stichting in de selectie van het manuscript, de prijsuitreiking en het secretariaat.

Operatie Sigismund

Producent Waag Society in Amsterdam heeft het project *Operatie Sigismund* officieel opgeleverd. Via het door de provincie gefinancierde mobiliteitsprogramma *Culturele Mobiliteit* hebben in 2008 1.788 leerlingen aan het project deelgenomen. Minder dan gebruikelijk, omdat door de succesvolle tentoonstelling *Go China!* het schoolarrangement met partner Drents Museum beperkt kon worden ingezet.

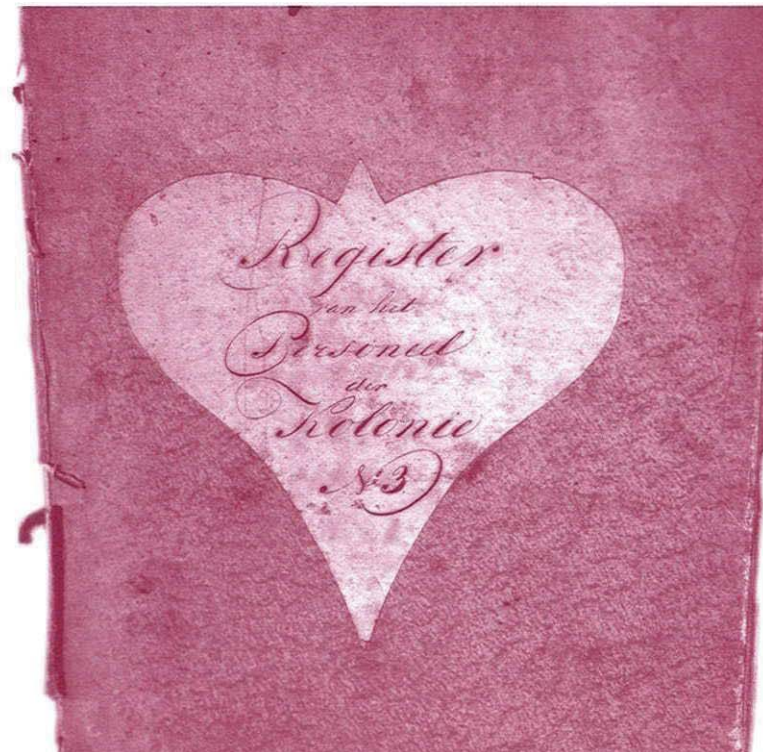
Assen 200 jaar stad

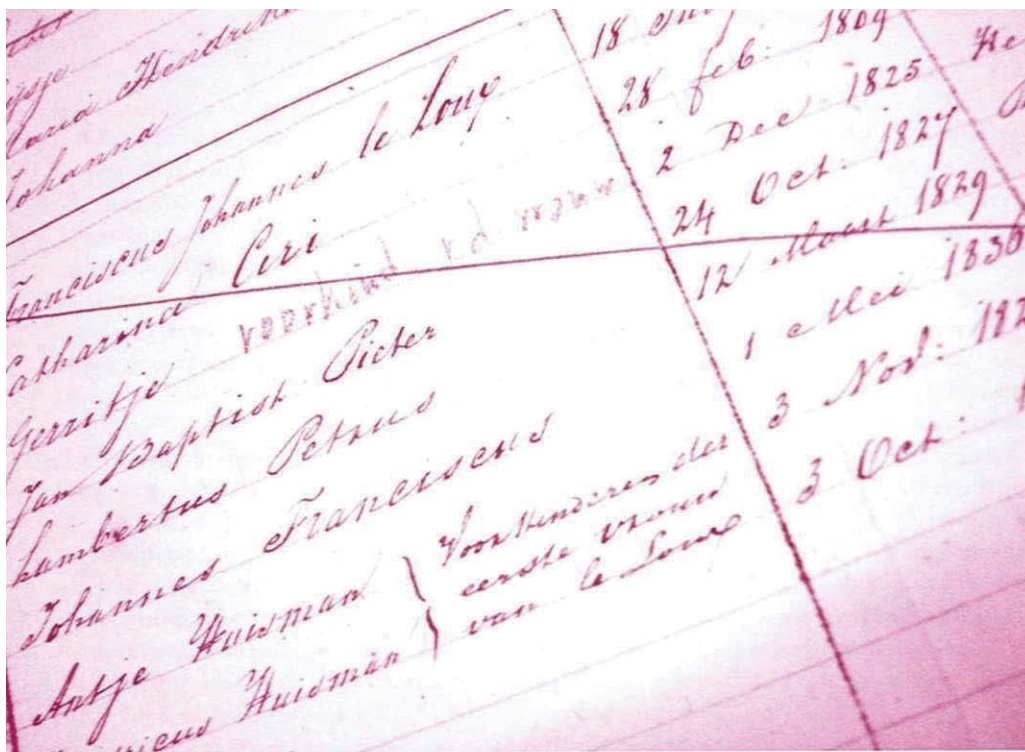
In 2008 heeft het Drents Archief het initiatief genomen tot een aantal producties voor het jubileumjaar van Assen. In 2009 viert Assen het 750-jarig bestaan op basis van de eerste vermelding van Assen in een oorkonde uit 1259, die uiteraard in het depot van het Drents Archief wordt gekoesterd. Daarnaast kan op 13 maart 2009 worden teruggekeken op 200 jaar stadsrechten.

De gemeente Assen heeft ons een subsidie van € 25.000 toegekend voor een boek over de geschiedenis van Assen 200 jaar stad voor alle Asser huishoudens.

In samenwerking met de gemeentearchitect wordt gewerkt aan de voorbereiding van een boek met aansprekend historisch kaartmateriaal over de stad Assen, te verschijnen in oktober 2009. Bovendien werden in 2008 de

Etiket van een personeelsregister van de Maatschappij van Weldadigheid, 19de eeuw

Ingeschreven kolonisten van de
Maatschappij van Weldadigheid,
19de eeuw

voorbereidingen gestart voor een tentoonstelling in het stadhuis over 200 jaar stad Assen en een educatief project voor basisscholen.

Publieksactiviteiten

Naast de uitvoering van projecten en de productie van publicaties organiseerde het Drents Archief in 2008 tal van publieksactiviteiten.

- Op 16 mei opende Herman Conens, luchtfotograaf van Aerophoto Eelde, de tentoonstelling *Schrijven met licht, Drentse fotografie voor 1900* in de Kloostergang van ons gebouw. De oudste foto's uit onze collectie werden hier getoond. Het succes van *Go China!* heeft ook het Drents Archief spin-off opgeleverd, doordat bijna 1.000 bezoekers deze tentoonstelling bezochten. Voorts was er een tentoonstelling over Joodse oorlogsmonumenten.

- Zoals ieder jaar namen we deel aan *Oktobermaand Kindermaand*. Ondanks positieve reacties bleef het aantal deelnemende kinderen achter bij de verwachtingen. Het plan is om in 2009 deze kinderactiviteit samen met en in het Drents Museum uit te voeren.
- Het *Nationaal Museumweekend* in april bracht 200 bezoekers binnen onze poorten.
- De vierde *Drentse Geschiedenis Quiz* was weer een groot succes. Op 12 november streden de groepen kunstenaars, geschiedenisdocenten, bibliotheekmedewerkers en de krantenwinnaars van de quiz in het *Dagblad van het Noorden* tegen elkaar. De quiz werd live uitgezonden op TV Drenthe en trok ruim 50.000 kijkers.
- In de herfstvakantie verzorgden we een presentatie in het Stadspaviljoen op het

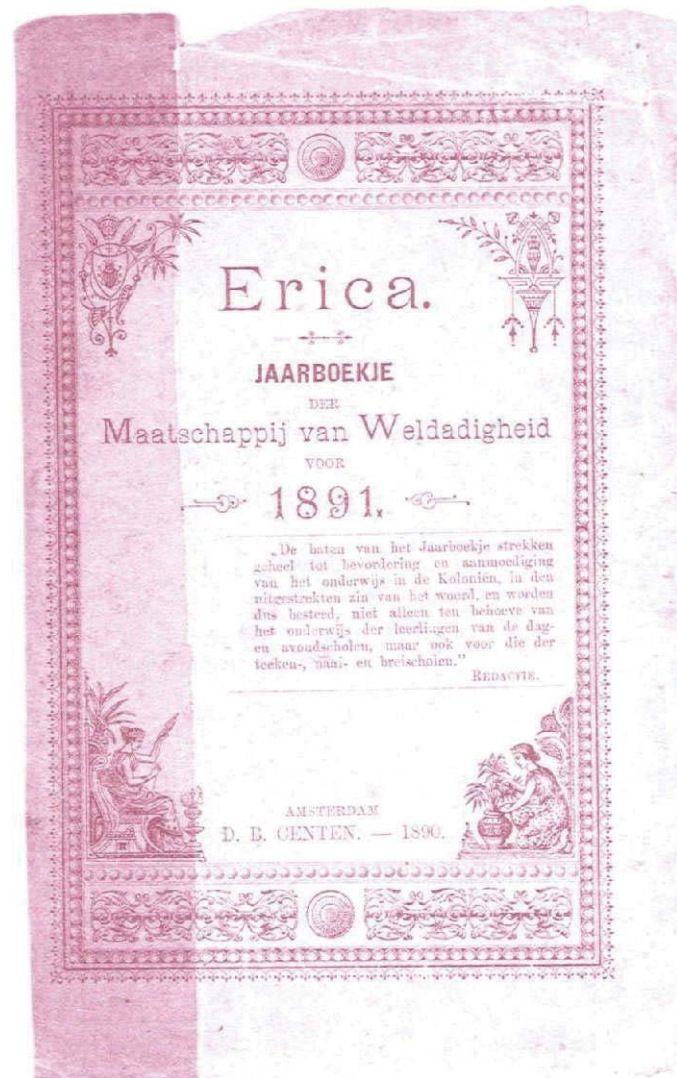
Koopmansplein in Assen, ditmaal onder de titel *Vertoond Verleden*. Ruim 900 bezoekers namen een kijkje. Ook op de Asser *Uitmarkt* op 13 september waren we present. Er kwamen zo'n 750 belangstellers.

- In opdracht van het Drents Archief schreef Suzanna Jansen een essay over het thema *Familiegeheim*. Ook archiefbronnen be-

waren vaak de sleutel tot tal van familiegeheimen, zoals Suzanna Jansen bij de voorbereidingen van haar boek *Het Pauperparadijs* heeft ervaren. Het essay verscheen als eindejaarsgeschenk voor medewerkers en relaties. In de financiering namen ook het Gevangenismuseum Veenhuizen en het Projectbureau Veenhuizen deel.

Exploitatie-
rekening
2008

	Begroting 2008	Realisatie 2008
Baten		
<i>I Algemene Baten</i>		
Bijdrage Rijk	1.502.341	1.569.891
Bijdrage Gemeente Assen	84.792	84.792
- aanvulling budget depothuur GA	30.000	30.000
Subtotaal algemene baten	1.617.133	1.684.683
<i>II Directe Baten</i>		
Bijdrage eenmalige kosten GA	16.000	5.780
Bijdrage Gemeente Assen (inventarisatie/mat. verzorging)	36.728	36.728
Inkomsten uit dienstverlening	45.250	35.536
Subsidies	103.000	216.955
Met derden gedeelde kosten (DOGD)		3.249
Subtotaal directe baten	200.978	298.248
Totaal baten	1.818.111	1.982.931
Lasten		
I Personele lasten	1.089.786	1.077.119
II Directe materiële lasten	137.150	199.680
III Indirecte materiële kosten	533.050	594.838
IV Kapitaallasten	70.800	69.858
	1.830.786	1.941.495
V Overige lasten/baten		2-
Totaal lasten	1.830.786	1.941.493
Exploitatie resultaat	12.675-	41.438

Erica, het jaarboek van de
Maatschappij van Weldadigheid

Oorkonden

grenzeloos interessant

Het Drents Archief faciliteert vanuit zijn kernactiviteiten kleinere archiefdiensten en andere erfgoedorganisaties binnen de provincie Drenthe. Tijdens het Meerjarenbeleidsplan 2006-2008 kreeg het Digitaal Oorkondeboek Groningen en Drenthe bijzondere aandacht.

Digitaal oorkondeboek

Het beheer van de website www.cartago.nl is na oplevering in 2007 overgenomen door beide betrokken RHC's Drents Archief en Groninger Archieven. In de noordelijke regio zijn natuurlijk meer relevante oorkonden te vinden. We verkennen daarom vervolgetrajecten en richten onze blik daarbij op de regio's Friesland (Tresoar) en Oost-Friesland (Statsarchiv Aurich).

Speciaal voor het onderwijs hebben we in opdracht van het stichtingsbestuur de promotie van het *Oorkondespel* in gang gezet. We hebben een poster laten vervaardigen en alle geschiedenisdocenten in Drenthe een docentenhandleiding bezorgd.

De beherende archiefdiensten hebben het initiatief genomen om te komen tot uniforme en (inter)nationale standaardisering in het ontsluiten van middeleeuwse oorkonden. Zo kan kennis vanuit ons project naar de rest van de archiefsector verspreid worden. Daarbij wordt een relatie gelegd met de internationale standaard EAD (Encoded Archival Description). Dit staat voor 2009 op de werkagenda van de landelijke *Task Force Archieven*.

Nieuwe Drentse Volksalmanak

Eind 2008 werd in het Drents Museum de 125ste editie van de *Nieuwe Drentse Volksalmanak* groots gepresenteerd ten

overstaan van 150 belangstellenden en de pers. De organisatie was in handen van de Stichting Nieuwe Drentse Volksalmanak, waarin het Drents Archief participeert. Cultuurgedeputeerde de heer Munniksma nam het eerste exemplaar in ontvangst.

Website DHV

Op verzoek van de Drents Historische Vereniging hebben we een nieuwe website ontwikkeld, die vervolgens door ons in beheer is genomen en tegen betaling wordt gehost. Deze website is op de jaarvergadering van de DHV in juni gepresenteerd en in gebruik genomen. Het gebruik is aanmerkelijk toegenomen.

Archiefinstellingen

De *Provinciale Kring van Archivarissen* kwam onder ons voorzitterschap drie keer bij elkaar. Aan de orde kwamen kennisuitwisseling rond thema's als websitebeheer en bouw, inrichting archiefdepots, en digitalisering van bouwtekeningen. Het Drents Archief adviseerde vanuit zijn deskundigheid de gemeente Westerveld over de digitalisering van de akten van de Burgerlijke Stand en de Bevolkingsregister. We maken ons sterk om op basis van deze pilot in samenwerking met de Drentse gemeenten een provinciebreed digitaliseringsproject van de grond te krijgen.

	realisatie 2008		realisatie 2007	
1 Algemeen				
Bruto vloeroppervlakte		3.177 m2		3.177 m2
II Personeel	aantal	fte	aantal	fte
Medewerkers formatief	23	19,28	23	19,34
Projectmedewerkers (tijdelijk)	2	1,8	2	1,8
Medewerkers via detachering	1	1	2	1,8
Vrijwilligers	42	46		
Thuiswerkende vrijwilligers	15	15		
III Collectiebeheer				
Depotcapaciteit	9.400 m'		9.400 m'	
Archiefcollecties en boeken	9.220 m'		8.820 m'	
Kaarten	12.000		12.000	
Charters	3.500		3.500	
Zegels	12.000		12.000	
Krantenleggers	2.050		2.050	
Foto's	220.000		210.000	
Foto's digitaal ontsloten	61.500		48.000	
Digitale records genealogie	1.050.000		792.000	
Films en audio	4.000		3.500	
IV Individuele dienstverlening				
Werkplekken studiezaal	56		56	
Openingsuren studiezaal p/wk	39,5		39,5	
Bezoeken studiezaal	3.832		4.110	
Aanvragen studiezaal	5.526		5.332	
Uittleningen bibliotheek	1.571		1.375	
Schriftelijke inlichtingen	1.200		965	
Telefonische inlichtingen	1.500		1.500	
Reproducties	5.384		7.507	
V Activiteiten publieksgroepen	aantal	deeln./ oplage	aantal	deeln./ oplage
Lezingen	5	150	6	200
Curcussen	4	75	5	81
Rondleidingen	6	105	16	260
Tentoonstellingen	3	800	2	650
Bezoek van scholen	62	1.788	150	3.983
Nieuwsbrief Drents Archief	0	0	1	1.000
Nieuwsbrief Vrijwilligers	2	100	2	250
Algemene publicaties DA	3	3.200	8	20.600
Drentse Geschiedenis Quiz	1	50.000	1	50.000
Stuk van de Week RTV en DJ	54	50.300	64	50.300
Diverse publieksactiviteiten	16	8.700	10	7.142
VI Digitale diensten	aantal		aantal	
Bezoeken www.drenlias.nl	317.087		169.434	
Bezoeken www.genlias.nl/drenthe	225.299		204.631	
Bezoeken www.drenlias.nl/emigranten	63.484		45.050	
Bezoeken www.drentsfotoarchief.nl	42.028		40.908	
Bezoeken www.cartago.nl	43.923		29.196	
Bezoeken www.drentsarchief.nl	202.779		95.518	
Bezoeken www.erfgoedpleindrenthe.nl	50.250		16.293	
Bezoeken www.watwaswaar.nl	12.500			
Bezoeken www.oranjekanaal.nl	16.000			
Bezoeken www.wisselkabinet.nl	nb			
Bezoeken websites totaal	973.350			
Zoekvragen www.archieven.nl	30.460		23.306	

Productie-
cijfers
2008

Beleid en bedrijf

Het jaar 2008 stond in het teken van voorbereidingen die moeten leiden tot realisatie van het nieuwe publieksconcept. Zowel bestuurlijk als op directieniveau is veel energie gestoken in dit ambitieuze plan. Vooruitlopend op deze ontwikkelingen is de samenwerking met de Drentse erfgoedpartners geconsolideerd. Daarnaast is in de ontwikkeling van de medewerkers gefocust op benodigde competenties voor Drents Archief 3.0.

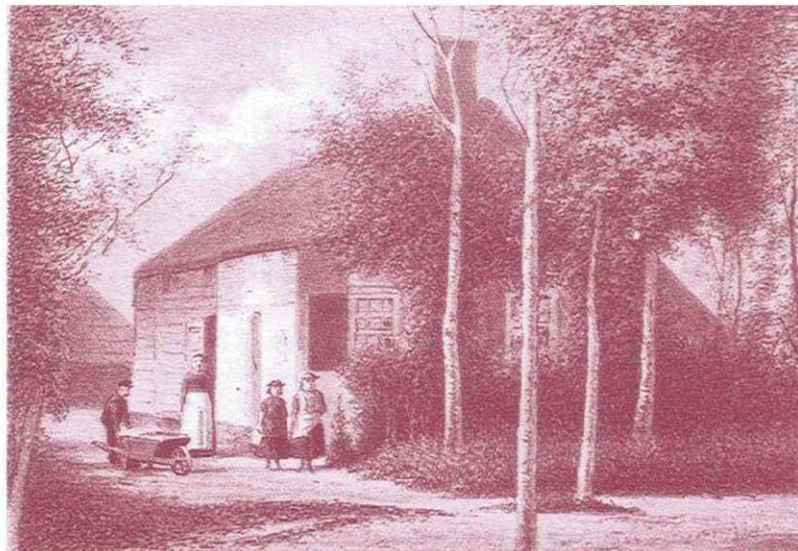
Uitbreidingsplan

Het onderzoek naar de haalbaarheid van het uitbreidingsplan heeft veel voeten in aarde gehad. Met Rijksgebouwendienst is overleg geweest over de benodigde vierkante meters en de mogelijkheden om het programma van eisen te realiseren. Een interne werkgroep heeft input geleverd aan adviesbureau ACT2 en er is regelmatig overleg geweest over de conceptontwikkeling en het ondernemingsplan. Eind april hebben de externe adviseurs van ACT2 en Leisure Result de gevraagde documenten voor het nieuwe publieks-

concept *Drents Archief 3.0* opgeleverd en aan het bestuur gepresenteerd.

Bij deze documenten hoort de *Marsroute*, die adviesbureau Leisure Result in samenspraak met het Drents Archief, het Drents Museum, Het Drentse Landschap, Drents Plateau en Stichting Marketing Drenthe tot stand heeft gebracht. Hierin is de route vastgelegd om binnen het Erfgoedkwartier tot concrete samenwerking te komen.

Na oplevering van de onderzoeksresultaten is de lobby richting overheden voor de financiering van het nieuwbouwplan geïntensiveerd.

Koloniehuisje: woning van een vrijboer in de Maatschappij van Weldadigheid

Ter ondersteuning is in samenspraak met de provincie het bidbook *Naoberschap* opgesteld.

Bestuur

Het Regionaal Historisch Centrum Drents Archief is een openbaar lichaam op grond van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen (WGR). Daarmee hebben de betrokken overheden, het Ministerie van OCW en de Gemeente Assen, taken die zij wettelijk verplicht zijn uit te voeren, aan het Drents Archief overgedragen zonder de bestuurlijke verantwoordelijkheid uit handen te geven. In de gemeenschappelijke regeling is vastgelegd dat het Drents Archief bestuurd wordt door een bestuur waarin zowel het Rijk als de Gemeente Assen vertegenwoordigd zijn. Dit bestuur bestaat volgens de WGR uit een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter, waarbij het dagelijks bestuur bestaat uit dezelfde personen als het algemeen bestuur.

De samenstelling van het bestuur was in 2008 als volgt.

Voor het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW):

- mevrouw A.A. Haar, voorzitter,
- mevrouw drs. A. de Widt-Nieuwenhuizen.

Voor de Gemeente Assen:

- de heer drs. H.A.M. van Hoof,
- de heer J. Kuin

De bestuurlijke agenda werd in 2008 gedomineerd door de planontwikkeling en financiering van het nieuwe publieksconcept *Drents Archief 3.0*. Eind april heeft het bestuur goedkeuring gegeven aan het gepresenteerde publieksconcept, gekoppeld aan het door het bureau Leisure Result opgestelde ondernemingsplan. Gedurende het jaar is in samen-

spraak met de directie alles op alles gezet om de financiering van dit ambitieuze plan voor elkaar te krijgen. Daartoe zijn alle mogelijke overlegsituaties gecreëerd en presentaties gegeven voor betrokken bestuurders, beleidsadviseurs, noordelijke kamerleden en de gemeenteraad van Assen. Deze inspanningen lopen door in 2009, zodat dan de juiste besluiten genomen kunnen worden. Het mag duidelijk zijn dat alle betrokken Drentse bestuurders de ambitie hebben om met het publieksconcept *Drents Archief 3.0* het Drents Archief een stevig fundament voor de toekomst te geven en conform de Archiefwet te laten functioneren.

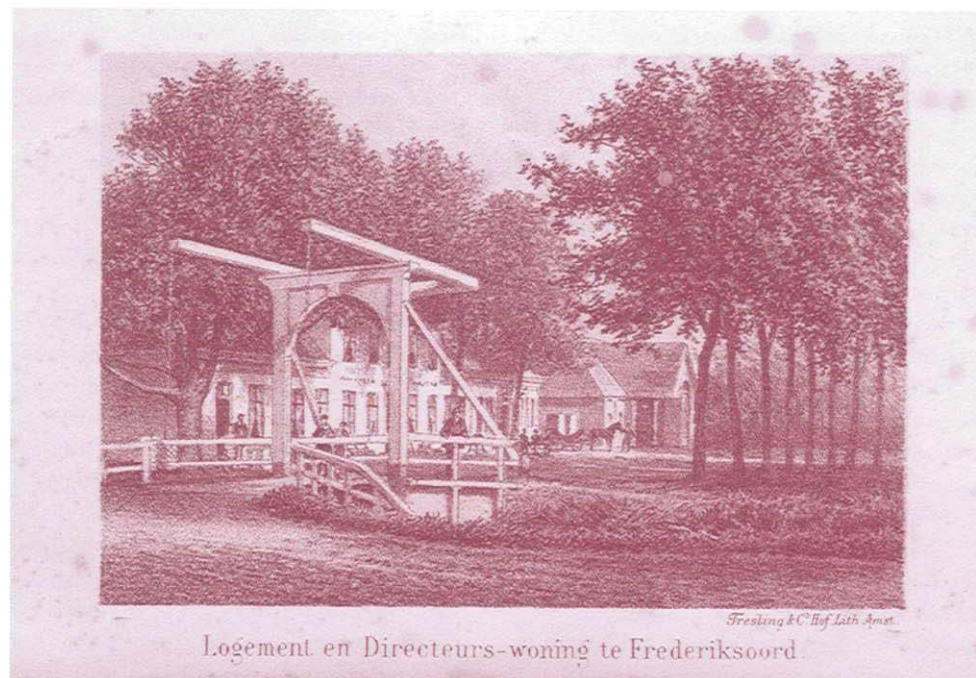
In het bestuursakkoord tussen rijk en provincies voor de periode 2008-2011 is vastgelegd dat de decentralisatie van taken en bevoegdheden van RHC's van rijk naar provincies verkend zal worden. In 2009 zal hierover een richtinggevend besluit worden genomen, dat uiterlijk in 2011 moet resulteren in een wijziging van de Archiefwet. Dit traject wordt door het ministerie van OCW in overleg met IPO en VNG verder uitgewerkt. In 2008 zijn de eerste stappen gezet met een financiële doorlichting van alle RHC's en een juridische inventarisatie.

Bedrijfsvoering

Het *Meerjarenbeleidsplan 2009-2012: Bouwen met ambitie* en de *Begroting 2009* zijn opgesteld en door de partners goedgekeurd. In de meerjarenbegroting zijn verschillende claims opgenomen, onder meer voor uitbreiding van depotruimte en materiële zorg voor de rijkscollecties en digitalisering van archiefmaterialen.

In de voorbereidingsronde voor de nieuwe provinciale cultuurnota voor de periode

Het logement en de directeurswoning van de Maatschappij van Weldadigheid in Frederiksoord

2009-2012 is input geleverd, gericht op *Drents Audio Visueel Archief*, *Digitaal Erfgoedplein Drenthe*, de professionalisering van kleinere archiefdiensten van gemeenten en waterschappen en de financiering van provinciebrede digitaliseringsprojecten. Parallel daaraan is meegewerkt aan de totstandkoming van de gemeentelijke cultuurnota van Assen voor de periode 2009-2012 met de titel *Cultuurpalet*.

In beide cultuurnota's wordt steun uitgesproken voor de toekomstplannen van het Drents Archief en de uitbouw van het Erfgoedkwartier.

Kwaliteitszorg

Het Drents Archief hanteert een integraal kwaliteitszorgsysteem, waarin tweemaal met behulp van het *Toetsingsmodel Kwaliteitszorg Drents Archief* de stand van

zaken wordt geëvalueerd. Een evaluatie in 2007 heeft in het verslagjaar geleid tot een aantal acties met betrekking tot het managementinformatiesysteem, kostencalculaties en het aanscherpen van de SMART-werkwijze. In het kader van juridische kwaliteitszorg is actie ondernomen om te komen tot een kwaliteitszorgsysteem voor archieven online, vooral in verband met mogelijk nog bestaande auteurs- en overige rechten, maar ook vanwege de Wet Bescherming Persoonsgegevens. In 2009 zal hieraan uitvoering worden gegeven.

Personeelszaken

Op 31 december 2008 waren 22 medewerkers in dienst op een formatie van 18,28 fte en 1 vacature van 1,0 fte. Deze vacature is ontstaan vanwege het vertrek van een vaste medewerker; met het oog op de toekomstplannen is besloten om de vacature voorlopig

niet te vervullen. Verder waren er twee medewerkers (1,8 fte) op tijdelijke projectfuncties aangesteld.

De gemiddelde leeftijd van de medewerkers was 44,6 jaar.

Op basis van detachering was één medewerker (1,0 fte) werkzaam. Voor de diverse projecten werkten in totaal 57 vrijwilligers, waarvan 42 binnen het archiefgebouw en 15 thuiswerkers.

Het gemiddelde ziekteverzuimpercentage over 2008 is in vergelijking met 2007 enigszins gestegen tot 3,6%. De verzuimfrequentie echter is beduidend gedaald van 2,4 tot 1,7 keer gemiddeld per medewerker.

Bij het uitvoeren van het opleidingsplan 2008 is zoveel mogelijk gefocust op de ontwikkeling richting *Drents Archief 3.0*. Het managementteam volgde een management development traject. Om actieve klantgerichtheid te bevorderen werd een training *actief klantgericht werken* georganiseerd.

Arbo

Naar aanleiding van de *Risico Inventarisatie en Evaluatie* is in nauw overleg met de Ondernemingsraad een plan van aanpak opgesteld en met de uitvoering een start gemaakt. Zo volgden alle medewerkers een training beeldschermwerk en hebben een

viertal medewerkers een training-on-the-job gekregen voor het omgaan met fysieke belasting. Ook heeft de preventiemedewerker een training gevolgd om het arbobeleid op een goede manier te kunnen ondersteunen.

Financiën

De realisatie van de exploitatierekening over 2008 toont een positief resultaat van € 41.438. Dit is aanzienlijk hoger dan het verwachte resultaat. Dit komt enerzijds door een structurele budgetverhoging van € 16.365 van het ministerie van OCW en anderzijds door extra inspanningen waardoor project-subsidies zijn gegenereerd.

Het initiatief van partner OCW tot een structurele verhoging van de financiële bijdrage komt enigszins tegemoet aan de eerder door alle RHC's ingediende claims voor autonome kostenstijgingen. Daarmee heeft het Drents Archief over 2008 volledige compensatie verkregen. Toch blijft onze financiële situatie zorgelijk, want in voorgaande jaren werd te weinig gecompenseerd; dit werkt door in 2008 en in volgende jaren. Daarnaast is er jarenlang een discrepantie ontstaan tussen de huurbijdrage van het Rijk en de huurlasten. Door deze autonome kostenstijging hebben de RHC's de laatste jaren moeten inleveren. Daar komt bij dat de beschikbare depotruimte voor de rijkscollecties is uitgeput. Er zijn structureel middelen nodig voor uitbreiding van depotruimte. Voor 2008 moest extern ruimte worden ingehuurd voor een niet voorzien totaalbedrag van € 5.800.

Balans per 31 december 2008

ACTIVA	31-12-2008	01-01-2008	PASSIVA	31-12-2008	1-1-2008
	Materiële vaste activa	299.093		341.190	Eigen vermogen
Vorderingen	320.205	184.455	Voorzieningen	313.380	169.365
Liquide middelen	204.267	48.699	Leningen	212.500	225.000
			Kortlopende schulden	205.203	128.935
BALANSTOTAAL	<u>823.565</u>	<u>574.344</u>	BALANSTOTAAL	<u>823.565</u>	<u>574.344</u>

Van der Boeg

INSTRUCTIE voor de Zaalop
opzichtsters in de Rijksgestichten
en *Veenhuizen*.

Artikel 1.

Zaalopzichteners staan onder de bevelen
en meer bijzonder onder die van den
Directeur.

Artikel 2.

Zaalopzichteners verlaten nimmer het gebied
van den Adjunctdirecteur of, zoo
noodig, van den Onderdirecteur bij het beheer.
De afrekening van den Adjunctdirecteur
wordt door de zaalopzichteners aan

Drents Archief
Brink 4
9401 HS Assen
Postbus 595
9400 AN Assen

0592 313523
info@drentsarchief.nl
www.drentsarchief.nl

Omslag voorzijde: Lijst met
weeskinderen die naar de
armengestichten in Veenhuizen
werden gestuurd, 1825

Omslag achterzijde: Instructie
voor de zaalopzichteners in
Veenhuizen